

**ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА КОМЕРЦІЙНА АКАДЕМІЯ**

МУРАВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 657:004.9

**ОБЛІК І АНАЛІЗ РУХУ ТОВАРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Спеціальність 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2012

На правах рукопису.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Крупка Ярослав Дмитрович,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри обліку у виробничій сфері

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Мних Євген Володимирович,
Київський національний торговельно-економічний
університет,
завідувач кафедри фінансового аналізу і контролю

кандидат економічних наук, професор
Куцик Петро Олексійович,
Львівська комерційна академія,
перший проректор, професор кафедри
бухгалтерського обліку

Захист дисертації відбудеться « 20 » червня 2012 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.840.03 у Львівській комерційній академії за адресою: 79005, м. Львів, вул. Туган-Барановського, 10.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Львівської комерційної академії за адресою: 79005, м. Львів, вул. Туган-Барановського, 10.

Автореферат розісланий «17» травня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. Г. Медвідь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Адаптація обліково-аналітичних та управлінських процесів до сучасних економічних умов діяльності закладів торгівлі повинна проводитися з врахуванням тенденції щодо розвитку торговельних підприємств, спрямованих на забезпечення самообслуговування покупців та Інтернет-торгівлю. Поява та розвиток таких форм торговельних відносин обумовлює потребу в удосконаленні існуючих методів управління підприємствами торгівлі.

Оскільки прийняття управлінських рішень ґрунтується на обліково-аналітичних даних, виникає необхідність в організації ефективного обліку й аналізу у закладах роздрібної торгівлі. Забезпечення оперативності, доступності, зниження трудомісткості обробки інформації як прояв вдалої й ефективної організації обліково-аналітичних процесів на підприємствах роздрібної торгівлі базується на використанні сучасних інформаційних технологій. Комп'ютерно-комунікаційна техніка виступає одним з основних інструментів для фахівців з обліку й аналізу у вирішенні поставлених завдань, пов'язаних з підготовкою та наданням інформації різним групам користувачів. Проте з науково-технічним розвитком відбуваються й суттєві трансформації в галузі інформаційних технологій, що зумовлює потребу в дослідженнях нових аспектів їх впливу на систему обліку й аналізу.

Значний внесок у дослідження особливостей організації та методики обліку й аналізу із застосуванням інформаційних технологій зробили такі вітчизняні науковці, як В. І. Бачинський, М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, С. Ф. Голов, З. В. Гуцайлук, В. В. Євдокимов, В. П. Завгородній, З. В. Задорожний, С. В. Івахненко, Л. М. Кіндрацька, Я. Д. Крупка, Ю. А. Кузьмінський, М. В. Кужельний, П. О. Куцик, Є. В. Мних, Л. В. Нападовська, В. О. Озеран, М. С. Пушкар, В. С. Рудницький, В. В. Сопко, С. І. Шкарабан, І. Д. Фаріон, І. Й. Яремко та інші.

Окремим питанням впливу технологій обробки інформації на облік й аналіз товарообігу підприємств різних сфер господарської діяльності, у тому числі й торгівлі, присвячені праці науковців багатьох зарубіжних країн: А. Бенедікта, Л. Ю. Беррі, А. Брігтон, К. Вотерстоуна, Т. Девіса, Б. Еліота, П. М. Коллера, Г. В. Козерата, В. Ф. Палія, В. І. Подольського, Н. Родді, Я. В. Соколова, Дж. Фостера, Ч. Хорнгрена.

Високо оцінюючи напрацювання згаданих науковців, необхідно звернути увагу на прояв певних тенденцій у подальшому розвитку обліку й аналізу товарообігу. По-перше, прогнозується зменшення ролі бухгалтера на користь менеджера й програміста в обліково-аналітичних процесах під впливом наростаючої активності використання інформаційних технологій на торговельних підприємствах, що ставить під сумнів багаторічні напрацювання фахівців в галузі автоматизації обліку й аналізу. По-друге, запровадження інформаційних технологій в облік й аналіз товаропотоків без розроблення деталізованих алгоритмів обробки і використання обліково-аналітичної інформації уже не приносить бажаного позитивного ефекту в управлінні торговельним закладом.

Недостатність наукових досліджень у сфері обліку й аналізу руху товарів в торговельних закладах самообслуговування та Інтернет-торгівлі в умовах застосування сучасних інформаційних технологій зумовила вибір теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку у виробничій сфері Тернопільського національного економічного університету за темами «Теоретико-методологічні основи та практичні аспекти формування і реалізації облікової політики на мікро- і макрорівнях» (державний реєстраційний номер 0111U001035); «Дослідження і розробка теорії, методології, технології та організації обліку, аналізу і аудиту активів, зобов'язань та господарських процесів у підприємствах, закладах» (державний реєстраційний номер 0106U012532) у частині формування та використання інформаційних технологій в господарських процесах; «Дослідження та гармонізація системи бухгалтерського обліку і контролю як інформаційного ресурсу для менеджменту» (державний реєстраційний номер 0111U010354) у частині розробки розділу «Облік процесу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з використанням інформаційних технологій».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій з організації обліку та аналізу руху товарів з використанням інформаційних технологій на торговельних підприємствах самообслуговування покупців та Інтернет-комерції.

Відповідно до цільової спрямованості дисертаційного дослідження передбачається вирішення таких завдань:

- уточнити поняття, роль і місце інформаційних технологій у системі обліку та аналізу на підприємствах роздрібно́ї торгівлі;
- проаналізувати історичні аспекти становлення автоматизованого обліку й аналізу, що сприятиме прогнозуванню перспективних тенденцій їх подальшого розвитку у торговельних підприємствах;
- удосконалити алгоритми збору й обробки обліково-аналітичних даних та відображення звітної інформації про товарообіг торговельних підприємств самообслуговування та Інтернет-комерції;
- з метою автоматизації дослідити методичні аспекти обліку електронних розрахунків за товарними операціями та обліку автотранспортних витрат на перевезення товарів з використанням технології глобального позиціонування на підприємствах Інтернет-комерції;
- сформулювати практичні рекомендації з організації обліку й аналізу товарообігу, якими керуватимуться фахівці при автоматизації обліково-аналітичних процесів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі;
- здійснити дослідження теоретичних та методичних аспектів обліку витрат на впровадження та застосування інформаційних технологій з метою їх удосконалення на підприємствах роздрібно́ї торгівлі;

– узагальнити методичні підходи до оцінки ефективності застосування інформаційних технологій в обліку й аналізі товарообігу, що дозволить обґрунтувати доцільність інвестицій в ІТ-проекти торговельних закладів.

Об'єкт дослідження – обробка обліково-аналітичної інформації про стан та рух товарів в умовах застосування інформаційних технологій на торговельних підприємствах самообслуговування та Інтернет-комерції.

Предметом дослідження є теоретико-практичні аспекти організації обліку та аналізу товарообігу в контексті використання сучасних інформаційних технологій.

Методи дослідження обліку та аналізу включають загальнонаукові й емпіричні прийоми економічної науки. У процесі наукового дослідження використовувалися такі методи, як: системний метод у дослідженні впливу інформатизації економіки й суспільства на бухгалтерський облік та аналіз; методи теоретичного узагальнення, групування, класифікації й порівняння, які сприяли визначенню поняття «інформаційні технології», а також виявленню їх місця й ролі в обліково-аналітичних процесах на торговельних підприємствах; історико-логічний метод, аналіз й синтез, індукція й дедукція у з'ясуванні історичних та сучасних особливостей автоматизації обліку й аналізу товарообігу.

Методи моделювання та формалізації дали змогу здійснити розробку інформаційно-функціональних моделей обліку й аналізу товарообігу із використанням сучасних інформаційних технологій на підприємствах нових форматів торгівлі. Для візуалізації основних положень дисертаційного дослідження застосовувалися графічні методи подання інформації. Під час дослідження особливостей організації автоматизованої системи обліку й аналізу в закладах торгівлі використовувалися також емпіричні методичні прийоми: спостереження, розрахунково-аналітичні, документалістики, соціології та ін.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти; праці вітчизняних і зарубіжних науковців й матеріали наукових конференцій; дані діяльності вітчизняних торговельних закладів; відкриті електронні ресурси; власноруч зібрані дані бухгалтерського обліку й аналізу щодо товарообігу в торговельних підприємствах України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні обліку й аналізу товарообігу із застосуванням інформаційних технологій та розробці практичних рекомендацій щодо організації автоматизованої системи обліку й аналізу на торговельних підприємствах, які здійснюють радіочастотну ідентифікацію товарів, Інтернет-комерцію та відслідковують транспортне переміщення товарів на основі системи глобального позиціонування.

Одержані автором результати, які становлять наукову новизну, характеризуються такими теоретичними і практичними положеннями:

уперше:

– сформовано модель, яка передбачає в єдиному комплексі електронне документування та реєстрацію товарних операцій, облікову та аналітичну обробку інформації стосовно товарообігу, що забезпечується системою

радіочастотної ідентифікації товарів та повною автоматизацією обліку й аналізу їх руху на підприємствах роздрібної торгівлі самообслуговування та Інтернет-комерції;

удосконалено:

– обліковий процес торговельних операцій, пов'язаних з придбанням і реалізацією товарів через мережу Інтернет з моніторингом їх автотранспортного переміщення до покупців в умовах застосування технології глобального позиціонування та використання сучасних методів електронних розрахунків, що сприятиме мінімізації витрат торговельного підприємства;

– модель формування за даними обліку й аналізу інтегрованої звітності стосовно товарообігу, побудованої на основі гіпертексту, й подачі її через мережу Інтернет для забезпечення доступності, своєчасності та належного сприйняття користувачами потрібної їм обліково-аналітичної інформації;

набули подальшого розвитку:

– узагальнення історичних, актуальних на сьогодні та перспективних у майбутньому напрямів впливу інформаційних технологій на облік й аналіз товарообігу у рамках форматів роздрібної торгівлі (дрібні, середні, великі торговельні заклади та підприємства Інтернет-торгівлі), технологій ідентифікації товарів (штрих-кодова, радіочастотна) та форм обліку (таблично-перфокарткова, таблично-автоматизована, комп'ютерна та комп'ютерно-комунікаційна);

– організаційні аспекти автоматизації обліку й аналізу товарообігу з урахуванням дії зовнішніх і внутрішніх чинників (рівня розвитку товарного ринку України, форми власності підприємства, формату автоматизації обліку, рівня підготовки фахівців у сфері інформаційних технологій, наявного технічного та програмного забезпечення й інших), що сприятиме налагодженню ефективного обліково-аналітичного процесу на торговельних підприємствах;

– обґрунтування доцільності виділення у системі обліку рівнів капіталізації витрат на впровадження інформаційних технологій за окремими напрямками: на придбання технічних засобів автоматизації, програмних продуктів, їх супроводу і обслуговування, що капіталізуються у складі необоротних активів; що визнаються витратами майбутніх періодів; що відносяться до поточних витрат періоду;

– організація аналізу ефективності впровадження нових технологій обробки інформації в торговельних закладах самообслуговування та Інтернет-торгівлі з метою визначення доцільності інвестування коштів в ІТ-проекти з використанням фінансових, якісних та імовірнісних показників, які враховують та не враховують чинник часу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування ряду положень дисертаційної роботи у подальших наукових дослідженнях у сфері обліку й аналізу, вдосконаленні інформаційних систем й технологій обліку, впровадженні практичних рекомендацій в процесі

організації автоматизованого обліку й аналізу товарообігу на роздрібних торговельних підприємствах.

Результати досліджень, що викладені в дисертаційній роботі, впроваджені у діяльність торговельних закладів: торговельній мережі «Сільпо» (ТОВ «Фоззі-Фуд», «Fozzy Group») (довідка № 258 від 14.08.2011р.) та торговельному підрозділі ТОВ «Микулинецький Бровар» (довідка № 0004/12 від 21.10.2011р.) – при організації обліку й аналізу руху товарів з використанням технології радіочастотної ідентифікації; мережі магазинів «СВ-шина» (СПД-ФО Олексій С.Б.) (довідка № 2/28 від 12.12.2011р.) – використано розроблену модель обліку транспортних витрат на перевезення товарів та електронних розрахунків, а також порядок формування, подання та відображення звітності підприємства через мережу Інтернет; торговельній мережі «Фокстрот» (ТОВ «САВ-Дистрибьюшн») (довідка № ВК-028 від 10.01.2010р.) – використано рекомендації з обліку руху товарів через мережу Інтернет та обліку витрат на впровадження інформаційних технологій в торговельну діяльність.

Окремі наукові висновки та пропозиції дисертанта використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка № 126-06/153 від 24.01.2012р.) при викладанні дисциплін «Бухгалтерський облік (основи)», «Фінансовий облік», «Облік інвестиційно-інноваційної діяльності», «АРМ-бухгалтера».

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі висновки та пропозиції, що в ній містяться, належать особисто автору й попередньо опубліковані в наукових працях.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати наукових досліджень, які викладені в дисертаційній роботі, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях: «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (м. Тернопіль, 2009, 2011, 2012 р.р.), «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2009 р.), «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (м. Донецьк, 2009, 2010 р.р.), «Інформаційні технології у змісті освіти та практичній діяльності фахівців з обліку і аудиту: проблеми методології та організації» (м. Київ, 2010 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль, 2010 р.), «Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін» (м. Полтава, 2010 р.), «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (м. Харків, 2011 р.), «Реформування економіки України: стан та перспективи» (м. Київ, 2011 р.), «Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю у контексті сучасних концепцій управління» (м. Львів, 2011 р.) та інших.

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 24 наукові праці загальним обсягом 9,74 друк. арк., у тому числі 16 статей у наукових фахових виданнях обсягом 8,06 друк. арк. (особисто авторові належить 7,18

друк. арк.), 8 – в інших виданнях обсягом 1,68 друк. арк. (особисто авторові належить 1,23 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків (20 додатків на 28 сторінках) і списку використаних джерел (202 найменування на 21 сторінці). Основний зміст роботи викладено на 199 сторінках, містить 23 таблиці та 47 рисунків (із них 3 таблиці та 16 рисунків займають цілу сторінку).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У першому розділі «**Теоретичні основи обліку й аналізу товарообігу під впливом інформаційних технологій**» уточнено поняття, роль та місце інформаційних технологій в обліково-аналітичній системі торговельного закладу, визначено їх вплив на трансформацію елементів методу бухгалтерського обліку й аналізу товарообігу.

Розвиток науково-технічної та інформаційної революції призвів до того, що значна частина економічної інформації обробляється з використанням комп'ютерно-комунікаційної техніки, яка є важливим технічним засобом праці сучасних фахівців з обліку і аналізу. Потреба у застосуванні обчислювальної техніки особливо актуальна для підприємств роздрібної торгівлі, що пояснюється зростаючими обсягами обліково-аналітичної інформації про товари у розрізі їх асортименту та номенклатури, ручна обробка якої є достатньо трудо- та матеріально-затратною справою. Встановлено, що існує пряма залежність між показником обсягу товарообігу роздрібних торговельних підприємств та кількістю наявної обчислювальної техніки (рис. 1).

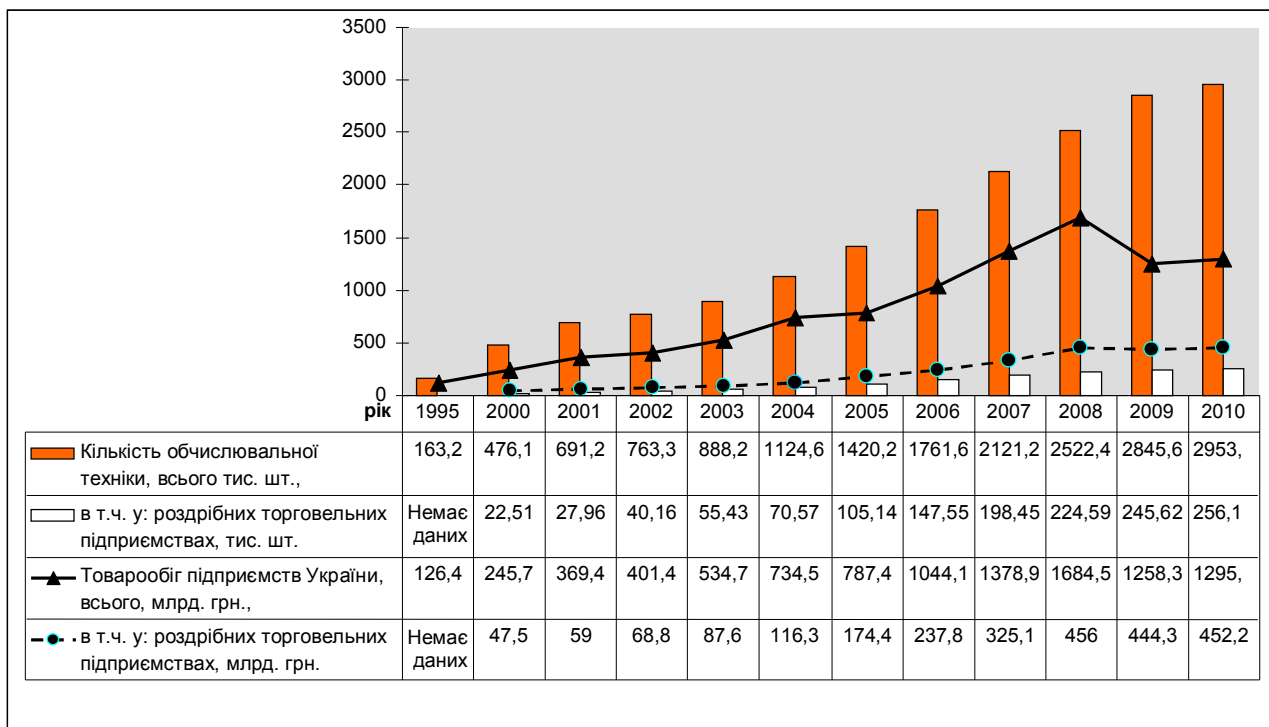

Рис. 1. Обсяги товарообігу та кількість обчислювальної техніки на підприємствах України у 1995, 2000-2010 р.р.

Зростання товарної маси у роздрібній торговельній мережі потребує відповідного збільшення кількості технічних засобів, з допомогою яких відбувається автоматизована обробка обліково-аналітичної інформації про товарообіг. Досліджено, що вплив інформаційних технологій, які реалізуються на основі комп'ютер-комунікаційної техніки, на облік і аналіз руху товарів також доцільно розглядати у рамках запровадження електронного документування й документообігу та надання дистанційного доступу користувачам до обліково-аналітичної інформації.

Доведено, що з використанням інформаційних технологій зменшується участь людського чинника в системі обліку й аналізу, що сприяє інтеграції облікових систем навколо електронного документообігу. Формування електронних первинних документів запобігає виникненню паралелізму і дублювання, призводить до одноразової фіксації первинної інформації, а також до єдності й уніфікації показників, класифікації інформації, системи кодування, що є основою інтеграції діючих систем обліку. Завдяки відмові від паперового документування, фіксування і передачі облікової інформації лише у електронному вигляді через мережеві засоби зв'язку до облікового процесу в централізованому порядку можна залучати територіально віддалені підрозділи підприємства чи сторонні інституції. Фахівці з обліку, використовуючи мережеві технології, здатні дистанційно навчатися, поповнювати свої професійні знання, дізнаватися про зміни законодавства. Роль інформаційних технологій в обліково-аналітичних процесах узагальнено на рис. 2.

Рис. 2. Роль інформаційних технологій у системі обліку й аналізу

Інформатизацію обліково-аналітичних процесів на торговельних підприємствах доцільно здійснювати у напрямку дослідження історичних аспектів застосування інформаційних технологій в обліку й аналізі товарообігу.

Наступний етап розвитку автоматизованого обліку й аналізу товарообігу пов'язаний із запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку на підприємствах самообслуговування та Інтернет-комерції. На сучасному ринку

торговельних послуг зростає кількість магазинів самообслуговування, основною перевагою яких є забезпечення зручності купівельного процесу унаслідок вільного доступу покупців до товарів та їх автоматизованою ідентифікацією на касі. Обґрунтовано переваги радіочастотної ідентифікації у порівнянні зі штрих-кодовим розпізнаванням товарів. Вони пов'язані з тим, що для сканування радіоідентифікаційних міток (надалі – РІ-міток) є не обов'язковою умова прямої видимості. Як наслідок, появляється можливість прискорити та удосконалити процес реалізації й обліку товарів в торговельних закладах самообслуговування.

Метод спостереження стану та руху товарів на основі технології радіочастотної ідентифікації дає змогу автоматизувати процес отримання первинної інформації про кількість, вартість та інші характеристики кожної конкретної одиниці товарів, а не лише однотипних їх партій. Для цього на кінцевій стадії виробничого процесу або при надходженні товарів на склад торговельного закладу кожену упаковку продукту доцільно маркувати РІ-міткою, яка після активізації надаватиме автоматизованій системі обліку й аналізу товарообігу інформацію про місце перебування та певні характеристики кожної одиниці товару.

Таким чином, більшість реквізитів, які характеризують певний товар у первинних документах, можна буде формувати без участі працівників торговельного закладу самообслуговування, а лише під їх наглядом, що дасть змогу повністю автоматизувати документування та інвентаризацію товарно-матеріальних цінностей з використанням технології радіочастотної ідентифікації.

Дослідження особливостей застосування інформаційних технологій у сфері обліку товарних потоків дає змогу зробити наступні висновки:

- під впливом інформаційних технологій до деякої міри трансформуються послідовність та елементи облікового процесу, оскільки на стадії документування об'єднуються процеси збору та реєстрації первинних даних, їх передача для подальшої обробки та узагальнення обліково-аналітичної інформації про рух товарів;

- відбувається скорочення термінів та трудомісткості проведення інвентаризації товарів з можливістю її організації на перманентній основі;

- є можливість запровадження альтернативних методів оцінки товарно-матеріальних цінностей з метою детальнішого оперування ціновою політикою та дисконтними програмами закладів торгівлі;

- посилюється аналітичність обліку товарних операцій та автоматизованого складання бухгалтерських проведення щодо руху товарів, формування гіпертекстової звітності й подання її через глобальну мережу, що дає змогу обґрунтувати основні положення та визначити потребу в запровадженні комп'ютерно-комунікаційної форми обліку на торговельних підприємствах самообслуговування та Інтернет-комерції.

У другому розділі **«Облік та аналіз товарних потоків з використанням інформаційних технологій»** розроблено модель автоматизованого обліку та аналізу товарообігу з використанням технології

радіочастотної ідентифікації на торговельних підприємствах самообслуговування, обліку електронних розрахунків та витрат на автотранспортну доставку товарів від закладів Інтернет-комерції до місця споживання.

Удосконалено порядок автоматизованого обліку товарообігу з використанням технології радіочастотної ідентифікації на етапах придбання, зберігання та реалізації товарів, на кожному з яких відбувається обробка інформації на підставі зібраних первинних даних про товари шляхом їх зчитування з РІ-міток (рис. 3).

Уточнено процес автоматизованого складання бухгалтерських проведення щодо товарообігу у випадках надходження товарів на склад магазину, виявлення нестач і винуватих у цьому осіб; переміщення товарно-матеріальних цінностей до торговельних залів з передаванням матеріальної відповідальності та нарахуванням торгової націнки; реалізації товарів з визначенням сум знижок та фінансового результату від торговельної діяльності.

З метою подальшої автоматизації аналізу руху товарів запропоновано аналітичні показники, що розраховуються на основі облікової інформації, збір та обробка якої здійснюється з використанням технології радіочастотної ідентифікації і не потребує залучення інших інформаційних джерел. Пропонується автоматизовано розраховувати потребу у: поповненні товарних запасів, переоцінці товарно-матеріальних цінностей, активізації дисконтних програм, визначенні моменту та обсягу замовлення товарів на основі ABC і XYZ-аналізу з метою управління закупівельною та збутовою політикою, що дасть можливість оперативного управління діяльністю торговельного закладу самообслуговування.

Застосування у торговельних операціях електронних розрахунків передбачає облік руху електронних грошей. Сформульовано відмінні риси цифрової готівки від інших видів електронних грошей, що вносить особливості в організацію їх обліку. Зокрема, при розрахунках цифровою готівкою відсутні обслуговуючі банківські установи та зникає необхідність утримання в торговельному закладі (переважно Інтернет-комерції) касового відділення, унаслідок чого виписка банку втрачає своє функціональне призначення. За фактом перерахування чи отримання цифрової готівки автоматично формуються бухгалтерські проведення та ініціюються облікові процедури на основі первинної облікової інформації, отриманої із комп'ютерної програми при здійсненні електронних трансакцій.

Більшість закладів електронної комерції забезпечують доставку реалізованих товарів до місця їх споживання, використовуючи при цьому автотранспортні засоби, що потребує ефективного управління ними з метою оптимізації транспортних витрат.

Для контролю за маршрутами перевезення товарів та пов'язаних з ними витрат запропоновано застосовувати технологію глобального позиціонування, яка надає інформацію про місце перебування транспортного засобу, пройденою ним дистанцію та інші дані.

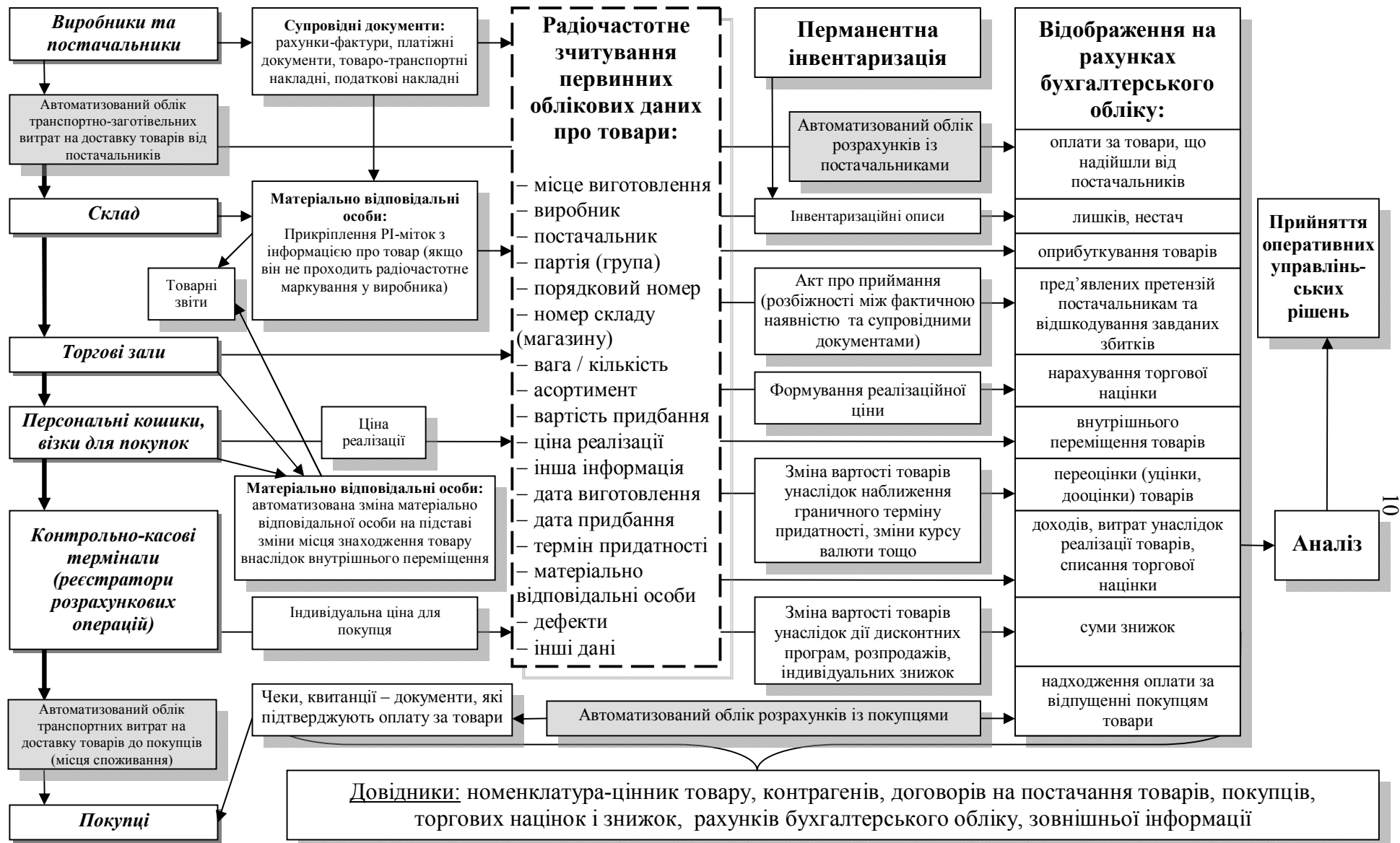

Рис. 3. Схема обліку руху товарів з використанням технології радіочастотної ідентифікації

Ця інформація використовується для автоматизованого обліку витрат на паливо-мастильні матеріали з метою їх мінімізації; оплату праці водіїв та обслуговуючого персоналу для підвищення рівня їх вмотивованості та продуктивності; обслуговування та ремонт транспортних засобів (рис. 4).

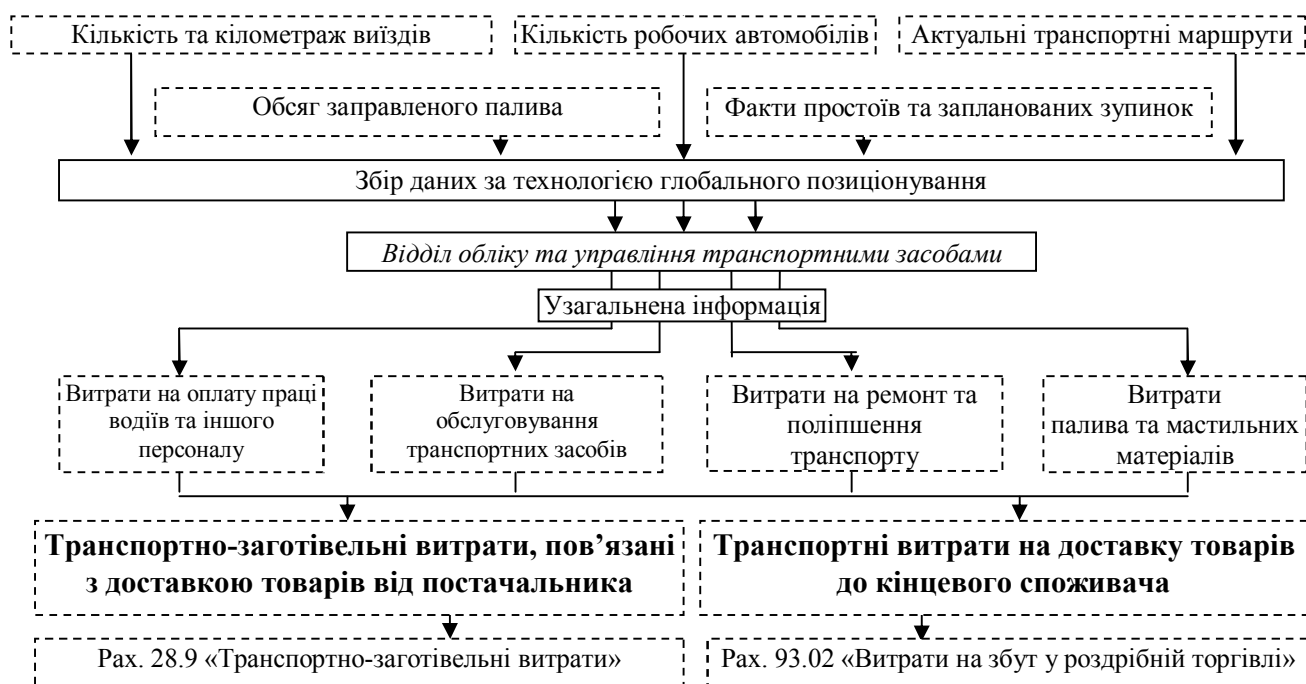

Рис. 4. Послідовність формування інформації про роботу автотранспортної служби з використанням технології глобального позиціонування

Використання запропонованої схеми обліку автотранспортних витрат забезпечить контроль за надходженням та вибуттям товарів, які перевозяться власним транспортом, сприятиме більш точному розподілу транспортно-заготівельних витрат та визначенню кінцевої вартості товарів з урахуванням витрат на їх перевезення до місця споживання.

Через мережу Інтернет доцільно здійснювати не лише реалізацію товарів, але й подання звітності, побудованої на принципах гіпертекстового відображення інформації на торговельних підприємствах. Традиційна фінансова та управлінська звітність, яка містить показники товарообігу, не здатна повністю забезпечити інформаційні потреби усіх зацікавлених користувачів унаслідок її складності, незрозумілості, недоступності тощо.

Розроблений порядок формування гіпертекстової звітності передбачає значну деталізацію (розгортання даних) у бажаних аналітичних розрізах та узагальнення (згортання даних) в групах, розділах для надання тексту структурованості з можливістю поступової деталізації звітних показників або узагальнення певних даних. У такій звітності можливо відображати аналітичні показники разом з використаними для їх розрахунку обліковими даними в одному документі, що сприятиме більш глибокому розумінню смислового зв'язку в системі обліку й аналізу товарообігу. Окрім цифрового матеріалу електронна звітність може містити текстові пояснення, візуальні блоки даних та

інтерактивні методи взаємодії через елементи електронного діалогу з відповідними фахівцями, як це подано на рис. 5.

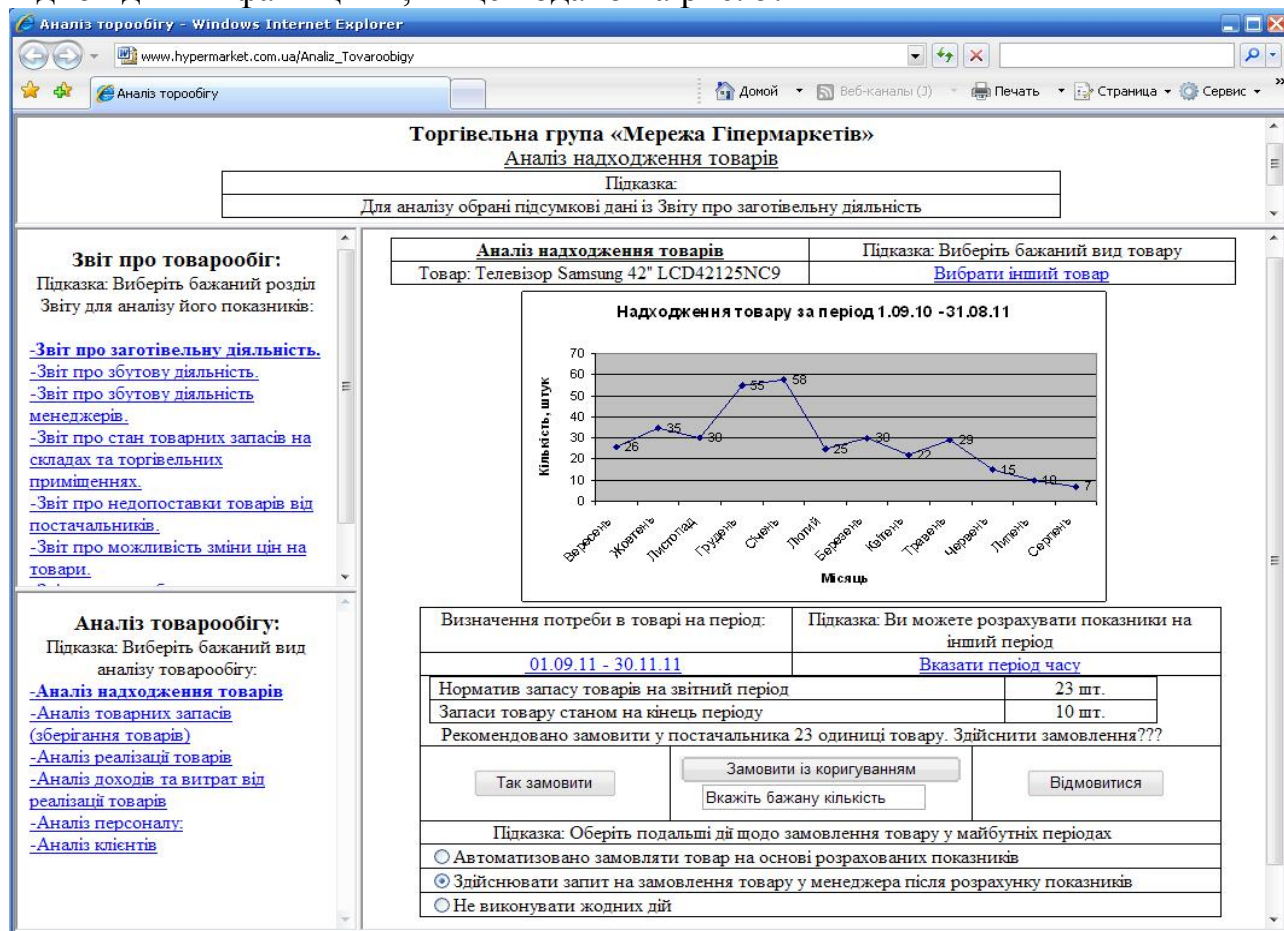

Рис. 5. Макет відображення аналітичних показників щодо товарообігу

Формування та подання звітності через мережу Інтернет забезпечить налагодження ефективної комунікації з правниками, які знаходяться за межами торговельного закладу, з державними органами контролю й статистики для звітування про торговельну діяльність, з потенційними інвесторами та іншими користувачами, які мають труднощі у сприйнятті та розумінні звітних показників діяльності та знаходяться на значній територіальній віддаленості від торговельного підприємства.

У третьому розділі «**Організація автоматизованого обліку та аналізу товарообігу у роздрібній торгівлі**» подаються практичні рекомендації з організації обліку й аналізу товарообігу з використанням технологій радіочастотної ідентифікації, Інтернет-торгівлі, глобального позиціонування, а також обліку витрат на їх запровадження, оцінки ефективності автоматизації обліково-аналітичних процедур на торговельних підприємствах.

Налагодження ефективної обліково-аналітичної роботи в автоматизованому режимі в торговельному закладі доцільно здійснювати у три послідовні етапи: вивчення організаційної структури торговельного підприємства, складання та узгодження проекту організації автоматизованого обліку й аналізу товарообігу, впровадження проекту та навчання персоналу. На кожній стадії запропоновано враховувати вплив організаційних чинників, які

впливають з умов діяльності та визначають індивідуальні особливості обліку й аналізу товарообігу в кожному досліджуваному торговельному закладі.

На завершальному етапі організації автоматизованого обліку й аналізу товарообігу виникає необхідність у відображенні витрат на впровадження та застосування інформаційних технологій в обліковій системі з врахуванням рівнів їх капіталізації. Перший рівень капіталізації стосується технічного та програмного забезпечення, які об'єднуються у складі основних засобів через неможливість їх ідентифікації як окремих об'єктів обліку щодо технологій радіочастотної ідентифікації, Інтернет-торгівлі, глобального позиціонування з попереднім визнанням їх як капітальних інвестицій та обліком на субрахунок «15.6 «Придбання (створення) інформаційних технологій» із відкриттям необхідних аналітичних рахунків.

Другий рівень капіталізації передбачає попереднє узагальнення витрат на організацію автоматизованої системи обліку й аналізу на рахунок витрат майбутніх періодів з наступним списанням відповідно до обраної в обліковій політиці бази розподілу. Витрати на поточне обслуговування та підтримку в робочому стані автоматизованої системи управління торговельним закладом, що є третім рівнем, вважаються витратами періоду і не капіталізуються.

Застосування трьох рівнів капіталізації витрат на впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність закладів торгівлі запобігає необхідності фіктивного розподілу вартості програмно-технічного забезпечення між основними засобами та нематеріальними активами в умовах, коли такий поділ неможливо зробити, забезпечує належний контроль за ходом реалізації IT-проекту, зменшує навантаження на фінансовий результат за рахунок розподілу його витратної частини між декількома звітними періодами та є джерелом інформаційного забезпечення аналізу ефективності автоматизації обліково-аналітичних процесів.

Дано критичну оцінку показників ефективності впровадження інформаційних технологій, що сприяло виявленню певних недоліків в алгоритмі їх розрахунків або застосування. Сформульовано визначення ефекту та ефективності запровадження інформаційних технологій з виділенням їх видів (прямий або опосередкований, початковий або зростаючий, економічний, соціальний або екологічний та інші). З метою визначення достовірних даних про ефективність автоматизації обліку й аналізу товарообігу запропоновано використовувати комплекс фінансових, якісних та імовірнісних показників, які враховують або не враховують фактори часу та ризики і пов'язані з визначенням гудвілу підприємства, обсягу товарообігу до та після організаційних дій, прямого економічного ефекту, економічної ефективності за здійсненими витратами чи одержаними прибутками, вивільнення робочого часу у працівників та інші.

Встановлено, що впровадження технологій радіочастотної ідентифікації, Інтернет-торгівлі та глобального позиціонування в обліку й аналізі товарообігу сприяє отриманню економічного ефекту від мінімізації витрат торговельного закладу, зменшенню трудомісткості обліково-аналітичних робіт унаслідок їх автоматизації, переходу на повністю електронний внутрішній документообіг,

зменшенню непродуктивних втрат товарів, що призводить до зростання товарообігу та операційного прибутку закладів торгівлі.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено дослідження особливостей використання сучасних інформаційних технологій в обліково-аналітичних процесах та розроблено практичні рекомендації щодо організації та оцінки ефективності автоматизованого обліку й аналізу товарообігу на торговельних підприємствах самообслуговування та Інтернет-торгівлі. За результатами дисертаційної роботи сформувано наступні висновки:

1. Формування та обробка обліково-аналітичної інформації в сучасних умовах вимагає застосування новітніх інформаційних технологій. Програмно-технічні засоби, на основі яких реалізуються інформаційні технології, є основним інструментом фахівців з обліку і аналізу у реалізації покладених на них функцій. Впровадження інформаційних технологій сприяє зменшенню трудомісткості обробки обліково-аналітичних даних, переведенню документування та документообігу в електронну форму, забезпеченню зручності комунікаційного процесу з територіально віддаленими підрозділами та іншими користувачами, підвищує ефективність управлінського процесу.

2. Впровадження інформаційних технологій в обліковий процес торговельних закладів, зорієнтованих на самообслуговування та Інтернет-комерцію, вимагає трансформації методичних прийомів обліку. Замість традиційних способів спостереження та документування господарських операцій, що використовуються в умовах зчитування інформації про рух товарів вручну чи із застосуванням штрих-кодів, перспективним є запровадження технології радіочастотної ідентифікації товарно-матеріальних цінностей, яка дає змогу одномоментно фіксувати факти здійснення таких операцій та їх реєстрацію з внесенням у систему бухгалтерських рахунків за методом подвійного запису (без необхідності формування паперових документів).

3. Здійснення радіочастотної ідентифікації товарів дає можливість автоматизовано збирати, реєструвати та обробляти первинну інформацію про товарообіг в електронній формі. Для торговельних закладів самообслуговування обґрунтовано доцільність та розроблено модель автоматизованого обліку товарообігу на етапі надходження, зберігання та реалізації товарів з використанням технології радіочастотної ідентифікації. Узагальнені в результаті аналітичної обробки дані про рух товарів доцільно використовувати з метою одержання інформації щодо оптимізації товарних запасів, своєчасності їх поповнення та необхідності переоцінки, що дозволить підвищити оперативність управління товарообігом.

4. Торговельні підприємства, які здійснюють придбання, реалізацію товарів через мережу Інтернет з допомогою електронних розрахунків та з доставкою товарів до кінцевих споживачів, мають змогу розширити клієнтську базу, мінімізувати адміністративні та збутові витрати, отримувати конкурентні переваги на товарному ринку тощо. Розроблена схема формування первинної інформації про операції з електронними грошима та автоматизованого

здійснення обліково-аналітичних процедур сприятиме оптимізації відносин з банківськими установами та їх клієнтами. Облік утримання та обслуговування транспортних засобів, оплати праці водіїв та списання паливо-мастильних матеріалів на основі застосування технології глобального позиціонування забезпечить контроль та раціоналізацію маршрутів перевезення товарів з метою зниження транспортно-заготівельних витрат.

5. Через глобальну мережу Інтернет пропонується здійснювати не лише торговельні операції, але й подання звітної інформації про діяльність торговельного закладу внутрішнім та зовнішнім користувачам. Формування звітних документів на основі гіпертексту доцільно здійснювати з можливістю деталізації (розгортання) та узагальнення (згортання) облікових даних, пояснення при потребі окремих показників, графічного та інтерактивного їх відображення. Надання доступу до звітності, сформованої на принципах гіпертексту через мережу Інтернет, забезпечить комунікаційну зручність у процесі ознайомлення та опрацювання підсумкової інформації про товарообіг для територіально віддалених торговельних підрозділів підприємства, дасть змогу своєчасно та в повному обсязі звітувати перед органами державної влади й статистики, сприятиме уніфікації та гармонізації обліково-аналітичної системи відповідно до вимог міжнародних стандартів.

6. Впровадження автоматизованого обліку й аналізу товарообігу в торговельних закладах самообслуговування та Інтернет-комерції доцільно здійснювати у три послідовні етапи: дослідження організаційної структури підприємства, складання та узгодження проекту з автоматизації обліково-аналітичних процедур, впровадження та підтримки проекту і навчання персоналу, на кожному із яких враховуються ті чи інші організаційні чинники. Основним критерієм, з яким пов'язана можливість врахування усіх чинників організації автоматизованого обліку й аналізу товарообігу, є розмір торговельного закладу. Застосування прогресивних методів автоматизованого спостереження та реєстрації товарів можна здійснювати на середніх та великих закладах торгівлі мережевого типу. Врахування фахівцями з обліку й аналізу поданих практичних рекомендації з вибору способу впровадження інформаційних технологій в діяльність торговельного закладу, селекції необхідного технічно-програмного забезпечення, підготовки персоналу до роботи з сучасними засобами обробки інформації, адаптації та підтримки системи управління товарообігом у робочому стані сприятиме налагодженню ефективного обліково-аналітичного процесу на торговельних підприємствах самообслуговування та Інтернет-комерції.

7. Важливим питанням на етапі організації автоматизованого обліку й аналізу товарообігу є забезпечення адаптивного облікового відображення витрат на впровадження та застосування інформаційних технологій в діяльності торговельних закладів, що потребує їх групування за такими рівнями капіталізації. Перший рівень вимагає найвищого ступеня капіталізації, відображення технічного та програмного забезпечення через їх нероздільність як єдиного об'єкта обліку в частині радіочастотної ідентифікації, Інтернет-торгівлі, глобального позиціонування з узагальненням таких витрат у складі

капітальних інвестицій на їх впровадження на субрахунку «15.6 «Придбання (створення) інформаційних технологій» з подальшим зарахуванням до основних засобів і амортизацією відповідно до встановлених термінів корисного використання. Другий рівень капіталізації, що стосується окремих разових витрат на організацію автоматизованої системи обліку й аналізу, слід відображати у складі витрат майбутніх періодів з наступним розподілом і списанням відповідно до обраної облікової політики. Витрати на поточне обслуговування та підтримку в робочому стані автоматизованої системи управління торговельним підприємством вважаються витратами періоду і не капіталізуються. Запропоновані варіанти капіталізації витрат на придбання та обслуговування програмного й технічного забезпечення автоматизованої системи обліку й аналізу товарообігу забезпечать належний контроль за строками та способом покриття витрат на реалізацією ІТ-проектів.

8. Порівняння понесених витрат з одержаними ефектами від застосування інформаційних технологій дає змогу оцінити ефективність автоматизації обліку й аналізу товарообігу. Для визначення величини ефекту від застосування технічно-програмних засобів автоматизації управління товарообігом запропоновано використовувати комплекс показників, які враховують прямий економічний ефект (за здійсненими витратами чи одержаними прибутками), вивільнення робочого часу у працівників, частку електронного документообігу в загальному обороті документів, визначення яких дасть змогу оцінити ефективність від запровадження інформаційних технологій в обліку й аналізі товарообігу.

9. Застосування запропонованих показників оцінки ефективності автоматизації обліку й аналізу товарообігу у торговельних мережах «СВ-шина», «Сільпо», «Фокстрот» та торговельному підрозділі ТОВ «Микулинецький Бровар» дало змогу виявити потенційні прямі початкові та зростаючі ефекти від організації обліково-аналітичної роботи на базі технологій радіочастотної ідентифікації товарів, електронних грошей та глобального позиціонування. Встановлено, що впровадження сучасних інформаційних технологій в обліку й аналізі товарообігу сприяє отриманню економічного ефекту від економії фонду заробітної плати обслуговуючого персоналу та адміністративних витрат на утримання приміщень магазину, майже у двоє зменшує трудомісткість обліково-аналітичних робіт унаслідок їх автоматизації, дозволяє перейти на електронний внутрішній документообіг, суттєво зменшити втрати товарів унаслідок крадіжок завдяки зростанню рівня контролю за товарними операціями, що свідчить про доцільність інвестування коштів у новітні технології з реєстрації та обробки облікової інформації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Муравський В. В. Перспективи застосування безпроводних технологій при здійсненні облікових процедур на торговельному підприємстві / В. В. Муравський, Р. В. Романів // Наука молода: зб. наук. праць

- Тернопільського національного економічного університету. – 2007. – № 7. – С. 195-199 (0,45 друк. арк., особисто авторові належить 0,23 друк. арк.).
2. Муравський В. В. Документування в умовах повної автоматизації обліку / В. В. Муравський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 5. – С. 48-52 (0,5 друк. арк.).
3. Муравський В. В. Бездокументний повністю автоматизований облік автотранспортних витрат / В. В. Муравський // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2008. – Економіка. – Випуск 4 (44). – Ч. 2. – С. 330-335 (0,53 друк. арк.).
4. Муравський В. В. Відмова від первинного документування як чинник інтеграції повністю автоматизованої системи обліку / В. В. Муравський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 10. – С. 35-42 (0,8 друк. арк.).
5. Муравський В. В. Облікові системи та їх інтеграція в умовах повністю автоматизованої обробки інформації / В. В. Муравський, Я. Д. Крупка // Технічний прогрес і ефективність виробництва: зб. наук. праць. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2008. – № 54 (1). – С. 48-52 (0,62 друк. арк., особисто авторові належить 0,31 друк. арк.).
6. Муравський В. В. Застосування інформаційних технологій в первинному обліку торговельних, розрахункових й транспортних операцій / В. В. Муравський // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – Київ: КНТЕУ. – 2009. – № 3. – С. 69-76 (0,52 друк. арк.).
7. Муравський В. В. Застосування сучасних інформаційних технологій в обліку як передумова автоматизації прийняття управлінських рішень в торгівлі / В. В. Муравський // Управління розвитком: зб. наук. робіт Харківського національного економічного університету. – 2009. – № 1. – С. 55-57 (0,36 друк. арк.).
8. Муравський В. В. Організаційні аспекти формування та подання фінансової звітності під впливом інформаційної технології гіпертексту / В. В. Муравський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ. – 2009. – № 1 (47). – С. 190-193 (0,56 друк. арк.).
9. Муравський В. В. Вплив інформаційних технологій на стратегію обліку товарообороту / В. В. Муравський // Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету. – Економічні науки: – Черкаси: ЧДТУ. – 2009. – Випуск 23. – Частина II. – С. 209-214 (0,62 друк. арк.).
10. Муравський В. В. Автоматизована система обліку товарообороту як невід’ємна складова інформаційного суспільства / В. В. Муравський, В. В. Муравський // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. – Економічні науки. – Чернівці, Технодрук. – 2009. – Вип. 3 (16). – С. 494-499 (0,4 друк. арк., особисто авторові належить 0,2 друк. арк.).
11. Муравський В. В. Обліково-аналітичне забезпечення автоматизованого управління товарооборотом під впливом розвитку сучасних інформаційних технологій / В. В. Муравський / Науковий вісник Ужгородського національного

університету. – Економіка. – Ужгород. – 2009. – Вип. 28. – Ч. III. – С. 146-150 (0,52 друк. арк.).

12. Муравський В. В. Історична ретроспектива організації обліку товарних операцій із застосуванням інформаційних технологій / В. В. Муравський // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. – зб. наук. пр. – Донецьк: ДонНУ. – 2010. – Частина 1. – С. 286-289 (0,38 друк. арк.).

13. Муравський В. В. Організація обліку товарних запасів із використанням автоматизованих інформаційних технологій / В. В. Муравський, В. В. Муравський // Економічний аналіз: зб. наук. пр. каф. екон. аналізу. – Тернопіль: ТНЕУ. – 2010. – Випуск 6. – С. 128-130 (0,31 друк. арк., особисто авторів належить 0,16 друк. арк.).

14. Муравський В. В. Селекція та облік програмного забезпечення для автоматизації діяльності торговельних підприємств / В. В. Муравський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – С. 162-164 (0,53 друк. арк.).

15. Муравський В. В. Облік товарно-матеріальних цінностей: історія та перспективи штрихового кодування та радіочастотної ідентифікації / В. В. Муравський // Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету. – Економічні науки: – Черкаси: ЧДТУ. – 2010. – Випуск 25. – Частина III. – Том. 2. – С. 38-43 (0,55 друк. арк.).

16. Муравський В. В. Особливості обліку товарних потоків в електронній торгівлі / В. В. Муравський // Управління розвитком: зб. наук. робіт Харківського національного економічного університету. – 2011. – № 5 (102). – С. 173-175 (0,41 друк. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

17. Муравський В. В. Інтеграція облікових систем в умовах повністю автоматизованої обробки інформації / В. В. Муравський, Я. Д. Крупка // Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум – 2008»: труди VI-ї міжнародної наук.-практ. конф. (Харків, 3-5 грудня 2008 р.). – Харків: НТУ «ХП», 2008 р. – С. 4-6 (0,29 друк. арк., особисто авторів належить 0,15 друк. арк.).

18. Муравський В. В. Інформаційні технології в обліку торговельної діяльності як невід'ємна складова інформаційного суспільства / В. В. Муравський // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: матеріали XIV міжнародної наук.-практ. конф. (Луцьк, 26-27 травня 2009 р.) – Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – С. 378-379 (0,11 друк. арк.).

19. Муравський В. В. Методика та методологія облікового забезпечення управління товарообігом з використанням сучасних ІТ / В. В. Муравський // Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, сталі економічне зростання: праці Десятої міжнародної наук. конф. студентів та молодих учених. Частина 2 – Донецьк: ДонНУ, 2009. – С. 239-242 (0,11 друк. арк.).

20. Муравський В. В. Новітні інформаційні технології як об'єкт обліку / В. В. Муравський, Я. Д. Крупка // Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін: мат. міжнародної наук.-практ. конф. (Полтава, 7-8 жовтня 2010 р.). – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. – С. 184-186 (0,15 друк. арк., особисто авторів належить 0,07 друк. арк.).
21. Муравський В. В. Базові засади бухгалтерського обліку електронної торгівлі / В. В. Муравський, В. В. Муравський // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез доповідей Восьмої міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених (Тернопіль, 24-25 лютого 2011 р.) – Ч.2. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – С. 411-413 (0,2 друк. арк.).
22. Муравський В. В. Прогресивні методи автоматизованого спостереження за товарообігом на підприємствах роздрібної торгівлі / В. В. Муравський, В. В. Муравський // Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю у контексті сучасних концепцій управління : мат. VI міжнародної наук.-практ. конф. (Львів, 28-29 квітня 2011 р.) – Львів: Вид-во ЛКА, 2011. – С. 296-299 (0,28 друк. арк., особисто авторів належить 0,14 друк. арк.).
23. Муравський В. В. Методика формування й подання звітності торговельними підприємствами в умовах застосування інтернет-технологій / В. В. Муравський, В. В. Муравський // Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. матеріалів VI міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 24-25 листопада 2011 р.). – К.: МІБО КНЕУ, 2011. – С. 147-149 (0,18 друк. арк., особисто авторів належить 0,09 друк. арк.).
24. Муравський В. В. Розмір підприємства як організаційний чинник в автоматизації обліку руху товарів / В. В. Муравський // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез доповідей Дев'ятої міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених (Тернопіль, 23-24 лютого 2012 р.) – Ч.2. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – С. 334-336 (0,2 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Муравський В. В. Облік і аналіз руху товарів з використанням інформаційних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Львівська комерційна академія, Львів. – 2012.

У дисертаційній роботі уточнено поняття, роль і місце інформаційних технологій в обліку й аналізі товарообігу. Розглядаються історичні аспекти та подаються напрями розвитку автоматизованого обліку і аналізу руху товарів.

Запропоновано модель обліку й аналізу товарних потоків на етапах надходження, зберігання та реалізації товарів з використанням технології радіочастотної ідентифікації в торговельних закладах самообслуговування. Внесено пропозиції щодо удосконалення обліку електронних грошей та транспортних витрат на перевезення товарів з використанням технології глобального позиціонування на підприємствах Інтернет-комерції.

Розроблено порядок формування гіпертекстової звітності та її передачі через мережу Інтернет для різних груп користувачів. Подано пропозиції щодо організації автоматизованого обліку й аналізу товарообігу, обліку витрат на запровадження та застосування інформаційних технологій з метою оцінки ефективності автоматизації обліково-аналітичних процесів щодо товарообігу.

Ключові слова: бухгалтерський облік, аналіз, товарообіг, ефективність, інформаційні технології, магазини самообслуговування, Інтернет-торгівля, електронні гроші, транспортні витрати, гіпертекстова звітність.

АННОТАЦИЯ

Муравский В. В. Учет и анализ движения товаров с использованием информационных технологий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Львовская коммерческая академия, Львов. – 2012.

В диссертационной работе уточнено понятие, роль и место информационных технологий в учете и анализе товарооборота. Рассматриваются исторические аспекты и прогнозируемые направления развития автоматизированного учета и анализа движения товаров. Исследованы методические аспекты документирования, инвентаризации, оценки, составления бухгалтерских записей и формирования отчетности в условиях применения информационных технологий на торговых предприятиях.

Предложена модель учета и анализа товарооборота на этапах поступления, хранения и реализации товаров с использованием технологии радиочастотной идентификации в торговых заведениях самообслуживания. Обосновано перспективность и целесообразность замены штрих-кодowego распознавания товаров на радиочастотную их идентификацию, с использованием которой возможен учет каждой конкретной единицы товара, а не только однотипных его партий, что позволяет все связанные с товарооборотом первичные документы формировать в автоматизированном режиме.

С целью более полной автоматизации анализа движения товаров предложены аналитические показатели, расчет которых базируется на использовании учетной информации, собранной и обработанной с использованием технологии радиочастотной идентификации, что не требует привлечения других информационных источников.

Установлено, что на современном рынке торговых услуг растет количество магазинов самообслуживания и Интернет-торговли, в которых значительной популярности набирает возможность проведения расчетов за приобретенные товары с помощью электронных денег и доставки последних к месту их потребления. Выделены отличия цифровой налички от других видов электронных денег и внесены предложения по усовершенствованию их учета в Интернет-коммерции. Для контроля за маршрутами перевозки товаров предложено использовать технологию глобального позиционирования, которая позволяет получать учетную информацию о месте пребывания транспортного

средства и пройденной им дистанции, а также может использоваться для автоматизации учета транспортных расходов с целью их минимизации.

Разработан порядок формирования гипертекстовой отчетности и ее передачи через систему Интернет пользователям, что предусматривает наличие визуальных блоков данных и интерактивных методов взаимодействия, а также дает возможность детализации (развертывания данных) или объединения (свертывания данных) в желаемых аналитических разрезах и группах.

Даны предложения относительно автоматизации учета и анализа товарооборота с выделением основных этапов и организационных факторов, вытекающих из условий хозяйственной деятельности торгового предприятия. Значительное внимание уделено исследованию особенностей учета расходов на внедрение и применение информационных технологий в учетно-аналитических процессах с целью аналитической оценки эффективности организации автоматизированного учета и анализа товарооборота. Уточнено понятие «эффект» и «эффективность», выделены их виды и способы расчета на базе информационных технологий в торговых заведениях с целью подтверждения целесообразности инвестиций в ИТ-проект.

***Ключевые слова:** бухгалтерский учет, анализ, товарооборот, эффективность, информационные технологии, магазины самообслуживания, Интернет-торговля, электронные деньги, транспортные расходы, гипертекстовая отчетность.*

ANNOTATION

Muravskiy V. V. Accounting and analysis of commodity turnover with information technologies using. – On rights of a manuscript.

Thesis for obtaining of scientific degree of Candidate of Economic sciences on speciality 08.00.09 – accounting, analysis and auditing (by the types of economic activity). – Lviv Academy of Commerce, Lviv. – 2012.

The thesis deals with the comprehensive research of definition «information technologies», their role and application in accounting and analysis of commodity turnover. The author investigates ascending aspects and ways of development of automated accounting and analysis for commodities turnover.

There was suggested the model of accounting and analysis of commodities inflows, storage and sales of commodities being identified with the RFID-technology in department stores. The author came up with idea to update the accounting of e-money and shipment expenses with the using of global positions technology in e-commerce.

There was developed the procedure of hyper-text reporting and its transmission via the Internet for different groups of users. Gives suggestions concerning automated accounting and analysis of commodities turnover, accounting of expenses on implementation of information technologies to assess the efficiency of the automation of turnover accounting-analytical processes.

***Keywords:** accounting, analysis, commodity turnover, efficiency, information technologies, department stores, e-commerce, e-money, shipment expenses, hyper-text reporting.*

Підписано до друку 11.05.2012 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Віддруковано на різнографі.
Умов. друк. арк. 1,1.
Замовлення № 128. Тираж 120.

СМП «Тайп», вул. Чернівецька, 44 б, м. Тернопіль, 46006
тел. / факс (0352) 52-61-61, 52-75-00